

Wizyta w Urzędzie Probierniczym w Izraelu i w Centrum Wzornictwa Yvel w ramach posiedzenia Stałego Komitetu Konwencji Wiedeńskiej

A visit at the Israel Assay Office and the Yvel Design Center as part of the meeting of the Standing Committee of the Vienna Convention

Agnieszka Nowak

(Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu Okręgowego Urzędu Probierniczego w Krakowie)

Niniejszy artykuł zawiera relację z wizyty w Urzędzie Probierniczym w Tel Awiwie i w Centrum Wzornictwa Yvel. Informuje on o strukturze, wyposażeniu i procedurach badania i oznaczania wyrobów z metali szlachetnych, stosowanych w izraelskim urzędzie oraz o ciekawych inicjatywach realizowanych przez firmę Yvel.

This article contains report from the visit at the Assay Office in Israel and at the Yvel Design Center. It informs about the structure, equipment and procedures of testing and marking precious metal products used at the Israel Assay Office and about interesting initiatives implemented at the Yvel Company.

Słowa kluczowe: urząd probierniczy, metal szlachetny
Keywords: assay office, precious metal

Wprowadzenie

Do Konwencji o Kontroli i Cechowaniu Wyrobów z Metali Szlachetnych, zwanej Konwencją Wiedeńską, oprócz Polski należy obecnie 19 państw: Austria, Cypr, Czechy, Dania, Finlandia, Węgry, Irlandia, Izrael, Łotwa, Litwa, Królestwo Niderlandów, Norwegia, Portugalia, Słowenia, Słowacja, Szwecja, Szwajcaria, Chorwacja oraz Wielka Brytania. Kilka innych państw, nie tylko z obszaru Europy, posiada status obserwatora i stara się o członkostwo w Konwencji.

Podstawową korzyścią, wynikającą z członkostwa w Konwencji, jest możliwość posługiwania się wspólną cechą probiernczą (CCM – common control mark), honorowaną we wszystkich krajach, które do Konwencji należą. Wyroby z metali szlachetnych, oznaczone tą cechą, mogą trafiać do obrotu bez ponownego badania i oznaczania cechami probiernczymi w państwach członkowskich.

Przedstawiciele państw członkowskich spotykają się regularnie, dwukrotnie w ciągu roku, na posiedzeniach Stałego Komitetu Konwencji, na których dyskutowane są nie tylko bieżące sprawy dotyczące badania i oznaczania wyrobów z metali szlachetnych oraz nadzoru nad obrotem tymi wyrobami, ale także kwestie prawne, ekonomiczne, rynkowe, związane z koniecznością dostosowania działań urzędów probierniczych do zmieniających się warunków zewnętrznych i nowych form obrotu, między innymi handlu internetowego.

Siedzibą Sekretariatu Konwencji jest Genewa i przez wiele lat tam odbywało się większość posiedzeń Stałego Komitetu. Od kilku lat spotkania te organizowane są przez poszczególne kraje członkowskie, co pozwala ich uczestnikom na zapoznanie się z zagranicznymi urzędami probiernczymi. Ze względu na fakt, iż przedstawicielka Izraela przez kilka lat pełniła funkcję przewodniczącej Stałego Komitetu Konwencji, aż trzy jego posiedzenia odbyły się w Tel Awiwie, ostatnie w połowie września 2019 roku.

Wizyta uczestników posiedzeń w Urzędzie Probierniczym w Izraelu

Izrael posiada jeden główny urząd probierniczy, będący częścią państwowej instytucji, odpowiedzialnej za

Ciekawa grafika w holu budynku SII

opracowywanie standardów i certyfikatów oraz badanie i certyfikowanie towarów i usług wprowadzanych na rynek izraelski, a także weryfikację, czy produkty już certyfikowane, spełniają określone wymagania. Standards Institution of Israel (SII) i Urząd Probierny mieszczą się w budynku zlokalizowanym na przedmieściach Tel Awiwu, tuż obok uniwersytetu. Izraelski urząd posiada dwa oddziały: w Jerozolimie i w Hajfie.

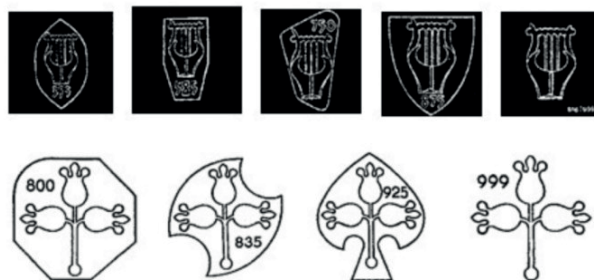
Izraelskie cechy probiercze prezentuje Pazit Aharoni, Dyrektor Urzędu Probiernego Izraela.
W tle oznaczanie wyrobów metodą półautomatyczną.

Urząd zapewnia obsługę importerów, eksporterów oraz lokalnych wytwórców wyrobów ze złota i innych metali szlachetnych. Oprócz badania i oznaczania cechami probiernymi wyrobów z metali szlachetnych, urząd oferuje także usługi badania wyrobów zawierających w składzie nikiel (w zakresie migracji niklu ze stopu w produktach mających styczność z ciałem).

Podczas wizyty w urzędzie w Tel Awiwie zwiedzający zapoznali się z jego strukturą organizacyjną oraz z trybem przyjmowania klientów i stosowanymi w urzędzie metodami badania i oznaczania wyrobów. Uczestnicy posiedzenia poznali także zasady funkcjonowania wydziałów nadzorujących rynek zabawek i artykułów dla dzieci, rynek środków czystości i kosmetyków. Zwiedzili także wydział zajmujący się obszarami chemii, zdrowia i środowiska.

W Izraelu obligatoryjne jest zgłaszanie do badania i oznaczania w urzędzie probiernym wyrobów ze stopów złota o masie powyżej 2 gramów, nie ma natomiast obowiązku badania i oznaczania, ani wyznaczonych limitów masy dla wyrobów ze srebra i platyny. Badanie takich wyrobów jest fakultatywne, na wniosek klienta. W izraelskim urzędzie nie bada się także wyrobów z palladu.

Dla porównania, obowiązujące w Polsce przepisy prawa, tj. ustawa z dnia 1 kwietnia 2011 roku – Prawo probiercze (Dz. U. z 2019 r. poz. 129 oraz 1495) określa zwolnienie z obowiązku badania i oznaczania wyrobów z metali szlachetnych, w których masa części wykonanych ze stopów metali szlachetnych jest mniejsza niż 1 gram

Wizerunki cech probiernych obowiązujących w Izraelu

dla stopów złota i platyny oraz 5 gramów dla stopów srebra. Nie przewidziano tego rodzaju progów dla palladu.

Obowiązujące w Izraelu próby dla złota i srebra nieznacznie różnią się od obowiązujących w Polsce, ale korespondują z próbami obowiązującymi w Konwencji Wiedeńskiej.

Pt	Pt	Au	Au	Ag	Ag
Izrael	Polska	Izrael	Polska	Izrael	Polska
999	999	999	999	999	999
950	950	-	960	990	-
900	-	916	-	958	-
850	850	875	-	925	925
		750	750	-	875
		585	585	835	-
		-	500	830	830
		375	375	800	800
		-	333		

Porównanie prób obowiązujących w Izraelu do obowiązujących w RP

W Izraelu, podobnie jak w RP, jest surowo egzekwowany obowiązek oznaczania przez wytwórców znakiem imiennym wyrobów zgłaszanych do Urzędu. Izraelskie prawo nie pozwala na umieszczenie na wyrobie cechy probierczej, jeśli nie ma na nim znaku imiennego. Urząd oferuje klientom usługę umieszczania tego znaku za dodatkową opłatą i w związku z tym jest w posiadaniu znaków imiennych wszystkich zarejestrowanych wytwórców krajowych, jak również zagranicznych.

Polskie urzędy probiercze również oferują przedsiębiorcom umieszczenie znaku imiennego odpłatnie, z tą różnicą, że nie przechowuje się tych znaków w urzędzie, ale są one dostarczane z bieżącymi zleceniami do zbadania i oznaczenia wyrobów.

W Urzędzie Probierczym Izraela, przy przyjmowaniu wyrobów, funkcjonuje użyteczny system rolek podawczych, pozwalający na swobodne przesuwanie wyrobów

Przykład przechowywania znaków imiennych

między kolejnymi stanowiskami. Dzięki temu systemowi można uniknąć przenoszenia pojemników z wyrobami, ich dźwigania, minimalizując też ryzyko ewentualnych pomyłek. Dotychczas polskie urzędy nie wykorzystywały tego rodzaju rozwiązania.

Rolki podawcze do przesuwania wyrobów pomiędzy stanowiskami

Podobnie jak to ma miejsce w Polsce, w Izraelu do oznaczania zawartości metalu szlachetnego w stopie, z którego wykonano wyrób, stosuje się również przybliżoną metodę badania wyrobów na kamieniu probierczym, posiłkując się metodą fluorescencyjnej spektrometrii rentgenowskiej (XRF). Różnica dotyczy zakresu badania wstępnego. W Izraelu próbki do badań analitycznych są pobierane statystycznie ze zgłoszonej partii, co stwarza ryzyko niezidentyfikowania przypadków różnic w próbce elementów badanych wyrobów. W Polsce – metodą przybliżoną – w przypadku stopów złota, badane jest 100 % zgłoszonej partii i do analizy chemicznej jest wybierany wyrób, który w badaniu wstępnym został uznany za „najślabszy”.

Po badaniu wstępnym, wytypowane próbki stopu złota są kierowane do analizy chemicznej (metoda kupelacyjna), a w przypadku stopów srebra stosowana jest metoda potencjometryczna. Z uwagi na fakultatywność

Spektrometr XRF

badania wyrobów srebra, które zgłaszane są do Urzędu bardzo rzadko i w małej liczbie sztuk, użytkowany jest potencjometr bez automatycznego podajnika próbek.

Na prawidłowo oznaczonym przez izraelski urząd wyrobie powinny być umieszczone: znak imienny

Piec kupelacyjny do analizowania stopów złota

Potencjometr do analizowania stopów srebra bez automatycznego podajnika

Oznaczanie wyrobów na półautomatach

Oznaczanie wyrobów metodą laserową

wytwórcy, liczba określająca próbę metalu szlachetnego oraz cecha urzędowa. Oznaczanie wyrobów z metali szlachetnych cechami probierczymi odbywa się zarówno mechaniczną metodą półautomatyczną, jak i metodą znakowania laserowego, przy czym dobór metody uzależniony jest przede wszystkim od rodzaju wyrobu i jego konstrukcji. Podobnie jak w Polsce, za umieszczenie na wyrobie cechy probierczej przy użyciu urządzenia laserowego, pobiera się dodatkową opłatę.

Prawny obowiązek badania i oznaczania wyrobów ze stopów złota i jego brak w odniesieniu do wyrobów ze stopów srebra powoduje, iż udział masy wyrobów srebrnych stanowi zaledwie około 1% w odniesieniu do masy wyrobów złotych. Podczas wizyty nie podano szczegółowych danych statystycznych izraelskiego urzędu, ale w przypadku wyrobów złotych jest to kilka ton.

Kadrę Urzędu Probierniczego stanowi jedynie kilkanaście osób, w większości są to emigranci z Rosji. Uposażenia zatrudnionych pracowników w znaczącym stopniu przekraczają średnią krajową. Pracownicy urzędu mają

również zapewniony duży pakiet świadczeń socjalnych. Te przywileje sprawiają, że ułatwiony jest nabór specjalistów o wysokich kwalifikacjach. Zapewnia to stabilność zatrudnionej kadry i podkreśla prestiż urzędnika izraelskiej administracji probierczej. W świetle powyższego trochę paradoksalnie brzmi informacja, że w okresie, gdy urząd jest szczególnie obciążony bieżącymi zleceniami, zatrudnia się dodatkowych pracowników tzw. interwencyjnych, co zapobiega wydłużeniu czasu oczekiwania na realizację zleceń.

Zwiedzanie Centrum Wzornictwa Yvel

Uczestnicy Posiedzenia Stałego Komitetu Konwencji mieli też okazję zwiedzenia Centrum Wzornictwa Yvel (Yvel Design Center). Założona w 1986 r. rodzinna firma skupia się przede wszystkim na wytwarzaniu wyrobów ze złota z użyciem pereł (wyłącznie naturalnych), diamentów, szmaragdów i innych kamieni szlachetnych. Właściciele firmy, Orna i Isaac Levy, prowadzą ją wspólnie, rozszerzając stale skalę działań, których zakres jest znacznie szerszy, niż produkcja jubilerska. Nazwa firmy pochodzi od nazwiska „Levy” – zapisanego w sposób odwrócony.

Goście poznali historię firmy, przedstawioną w formie prezentacji, a następnie umożliwiono im zwiedzenie części produkcyjnej oraz handlowej. W spotkaniu uczestniczył pan Isaac Levy.

Prezentacja wyeksponowanych wyrobów – ze względu na ciekawe wzornictwo, wykorzystujące naturalne kształty i barwy pereł, łączonych często z innymi elementami dekoracyjnymi, głównie ze szlachetnymi kamieniami – zrobiła duże wrażenie na zwiedzających. Podobne wrażenie zrobiły bardzo wysokie ceny oferowanych wyrobów.

Przedsiębiorstwo szczyci się faktem, że od początku jego funkcjonowania ponad 90% zatrudnionych w nim

Pracownia jubilerska w Centrum Wzornictwa Yvel

Przykład wyrobów eksponowanych w Centrum Wzornictwa Yvel

pracowników stanowią imigranci z 23 państw. Od 2010 r. właściciele prowadzą także, pierwszy tego rodzaju w Izraelu, charytatywny projekt „Megemeria School of Jewellery & Art”, czyli szkołę jubilerstwa. Pozwala ona etiopskim imigrantom w Izraelu zdobyć interesujący zawód i dzięki temu poprawić również warunki życia. Wielu absolwentów szkoły, po jej ukończeniu, otrzymuje zatrudnienie w firmie Yvel.

Siedziba firmy zlokalizowana jest w Ramat Motza, w pobliżu Jerozolimy, w obszernym budynku otoczonym ogrodem. W Centrum Yvel, w ramach wyżej wspomnianego projektu, funkcjonuje również „Megameria Craft Center”, czyli centrum rzemieślnicze, umożliwiające produkcję i sprzedaż etiopskiego rękodzieła, niezwiązanego z jubilerstwem.

Na terenie firmy jest sala konferencyjna, w której, przed zwiedzaniem centrum Yvel, odbyło się Posiedzenie Międzynarodowego Stowarzyszenia Urzędów Probierniczych (IAAO) – ostatnie w historii tej organizacji. Będzie to tematem odrębnego opracowania.

W budynku zajmowanym przez firmę jest też synagoga i kawiarnia. Centrum Yvel chętnie zaprasza gości, oferując – odpłatnie – możliwość urządzenia konferencji, skorzystania z kawiarni oraz degustacji wina. Ofertę tego rodzaju udostępniają na swoich forach izraelskie firmy turystyczne. Dla właścicieli jest to dodatkowa forma promocji i zarobkowania, ale nakłada też na nich dodatkowe obowiązki dotyczące wyposażenia i zabezpieczenia budynku oraz ochrony mienia.

Podsumowanie

- Każdorazowe zwiedzanie urzędów probierniczych krajów, które są organizatorami kolejnych posiedzeń Konwencji Wiedeńskiej, pozwala na dokonanie porównań ich działalności w zakresie: struktury organizacyjnej, obowiązujących systemów prawnych,

stosowanych metod badawczych, specjalistycznego wyposażenia aparaturowego, sytuacji materialnej zatrudnionej kadry i warunków lokalowych, z polskimi urzędami probierniczymi.

- Urząd Probierniczy w Izraelu jest małą jednostką, jednym z wydziałów w Instytucie Standaryzacji, i zarówno jego stan kadrowy, jak też wyposażenie jest porównywalne z jednym z naszych liczniejszych kadrowo wydziałów zamiejscowych.
- Urząd w Tel Awiwie jest skoncentrowany głównie na badaniu wyrobów za stopów złota, a srebro i platyna są traktowane marginalnie. Pallad nie jest zaliczony w izraelskim prawie probierniczym do grupy metali szlachetnych. To zupełnie inaczej niż w Polsce, gdzie obowiązuje system obligatoryjnego badania i oznaczania dla wyrobów z platyny, palladu, złota i srebra.
- Izraelskie prawo probiernicze, w przypadku badania wstępnego z zastosowaniem metody przybliżonej na kamieniu probierniczym, jest zdecydowanie bardziej liberalne niż polskie prawo, szczególnie przy pobieraniu próbek reprezentatywnych do analiz chemicznych, co może mieć istotny wpływ na uzyskiwane wyniki badań analitycznych, na podstawie których podejmuje się decyzję o próbie.
- Od ostatniej wizyty przedstawicieli Polski, która miała miejsce w 2015 r., w urzędzie w Tel Awiwie nie dokonano żadnych zmian wyposażenia ani remontu. Korzystna jest natomiast sytuacja finansowa pracowników Urzędu, których wynagrodzenia, wraz z pakietem dodatkowych świadczeń, klasyfikują ich w grupie urzędników o uposażeniach powyżej średniej krajowej i w tym zakresie sytuacja finansowa polskiej administracji probierniczej nie jest porównywalna.
- Wizyta w Centrum Wzornictwa Yvel umożliwiła zapoznanie się z niepowtarzalnym wzornictwem, niespotykanym w partiach wyrobów zgłaszanych do polskich urzędów probierniczych i eksponowanych w krajowych salonach jubilerskich.